

It is proved that the institution of municipal ombudsman allows to eliminate existing gaps in the functioning of the human rights protection mechanisms is an important step in the development of democratic processes aimed at strengthening the system of local self-government, protection of the individual – the territorial community members, strengthening guarantees of municipal human rights, contributes to better governance territories and humanization of relations «human – the local self-government – the state».

Key-words: municipal ombudsman, local self-government, territorial hromada, municipal power, municipal human rights, decentralization.

УДК 342.727

Т. А. КОСТЕЦЬКА,
кандидат юридичних наук

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ВЗАЄМВІДНОСИН ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ ТА ІНСТИТУТІВ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА (КОМУНІКАТИВНІ АСПЕКТИ)

У публікації розглядаються окремі комунікативні аспекти формування й застосування якісних механізмів взаємозв'язку влади і суспільства у вирішенні завдань та проблем, що стоять перед ними. Такими є прийняття зважених владно-управлінських рішень, упровадження контролю громадянського суспільства з метою підвищення відповідальності органів публічної влади за їх результати. Йдеться про докорінні зміни характеру комунікативних зв'язків органів публічної влади та інститутів громадянського суспільства.

Особлива роль у відповідних процесах відводиться ЗМІ – інструменту цілеспрямованого формування громадської думки у відповідних взаємовідносинах, важливому інституту громадянського суспільства, посереднику між органами влади та громадянським суспільством. Виокремлюються певні зрушення у напрямі вдосконалення діяльності сучасних вітчизняних ЗМІ, а також існуючі негативні тенденції.

Приділена увага з'ясуванню окремих проблемних питань чинного законодавства, пропонуються шляхи подолання.

Ключові слова: громадянське суспільство, держава, взаємодія, комунікація, засоби масової інформації.

Костецкая Т. А. Актуальные вопросы взаимоотношений органов публичной власти и институтов гражданского общества (коммуникативные аспекты)

Раскрываются отдельные аспекты формирования и применения качественных механизмов взаимосвязи власти и общества в решении задач и проблем, поставленных перед ними. Такими являются, например, принятие выверенных властно-управленческих решений, внедрение контроля гражданского общества с целью повышения ответственности органов публичной власти за их результаты.

Речь идет о коренных изменениях характера коммуникативных связей органов публичной власти и институтов гражданского общества.

Особое место в этих процессах принадлежит СМИ – инструменту целенаправленного формирования общественного мнения в соответствующих взаимоотношениях, важному институту гражданского общества, посреднику между органами публичной власти и структурами гражданского общества.

Отдельно рассматриваются некоторые позитивные и негативные тенденции в деятельности современных отечественных СМИ. Обращается внимание на ряд проблемных вопросов действующего законодательства, предлагаются пути к их устранению.

Ключевые слова: гражданское общество, государство, взаимодействие, коммуникация, СМИ.

Kostetska T. The actual questions of relationships between public authorities and civil society institutions: communicative aspects

This publication examines the communicative aspects of formation and application of quality mechanisms of interconnection between government and society in the area of meeting the challenges and problems they face. These are the adoption of balanced management decisions, introduction of control of civil society in order to increase responsibility of public authorities for their results.

It is about the fundamental changes in the nature of communication links between public authorities and institutions of civil society.

A special role and significance in the relevant processes was given to mass-media that is the instrument of purposeful formation of public opinion in the respective relations, important institution of civil society and intermediary between public authorities and civil society.

In the article are distinguished some progress in improving and negative trends of activity of domestic media at the present stage.

The attention is paid to finding out issues of current legislation; there are ways to overcome some of them.

Keywords: civil society, the state, interaction, communication, the mass media.

До актуальних теоретико-прикладних питань сьогодення належить пошук дієвих шляхів, методів формування й застосування якісних механізмів взаємозв'язку влади і суспільства у вирішенні завдань та проблем, що стоять перед ними; прийняття зважених владно-управлінських рішень, впровадження контролю громадянського суспільства з метою підвищення відповідальності органів публічної влади за їх результати.

Такою, що потребує негайного розв'язання, є проблема налагодження ефективної моделі функціонування інституційної складової громадянського суспільства як гаранта існування її як суверенної і незалежної, демократичної, правової, соціальної держави, повноправного члена європейської спільноти, у тому числі через систему зворотніх зв'язків, через налагоджений діалог його структур з органами публічної влади. Саме через відсутність системного інформаційного обміну останніх із інститутами суспільства комунікативні процеси вітчизняної політичної системи визначаються як недемократичні¹.

У структурі конституційно-правових відносин держави та інститутів громадянського суспільства саме перша посідає особливе місце, бо наділена правовими, організаційними та іншими засобами підтримуючого впливу на них, з одного боку, а з другого – обмеження їх приватних та суспільних інтересів. На неї, як на головний політичний інститут, покладається завдання бути, за висловом, визначальним арбітром, комунікатором, регулятором, який об'єднує і розмежує функції між владними суб'єктами і громадськістю, визначає правила взаємодії у правовому полі, тим самим гарантує умови розвитку суспільства й адекватного діалогу всіх політичних гравців². У сучасний період державна

влада, незважаючи на процес формування свідомого громадянського суспільства, є вагомим інструментом регулювання все ще неоднорідних його структур, забезпечення їх єдності та розвитку.

До причин ускладнення теперішнього стану громадських інститутів, що не відповідає реальному рівню розвитку суспільних відносин, фахівці поряд із низьким рівнем правової і політичної культури, свідомості громадян відносять, зокрема, неналежну структуру взаємозв'язків із державними інституціями. У сильній державі ефективність намічених реформ неможлива без розвинутого громадянського суспільства. Така держава має бути зацікавлена у налагодженні надійних взаємовідносин із громадськістю як джерелі легітимізації провладної політичної сили, прийнятих рішень; в інформації про стан самого суспільства, його інтереси, настрої, ставлення до влади тощо.

У перспективі – суттєві зміни у формах, характері політичної участі громадян, простих членів суспільства у вирішенні значущих питань державного та місцевого значення, у процесах ухвалення рішень суб'єктами владних повноважень, пов'язані не тільки з політичними викликами, а зокрема, з впровадженням нових інформаційних технологій, становленням т.зв. електронної демократії, електронного урядування.

Достатнє конституційно-правове регулювання балансу інтересів інститутів громадянського суспільства та органів публічної влади – необхідна умова їхньої рівноправної взаємодії та функціонування в контексті становлення і подальшого розвитку демократичних процесів у нашій державі.

Актуальність проблематики очевидна і зумовлена гостротою поточної ситуації у сфері забезпечення національної безпеки України в умовах, коли основними реальними та потенційними її загрозами, законодавчо визначеними, є, у тому числі, посягання на державний суверенітет України та її територіальну цілісність. Пріоритетною стає змістовна та ефективна відповідь, передусім, на збройну та на інформаційну агресію проти нашої держави. Надзвичайним завданням у системі національної безпеки є реалізація державної інформаційної політики на окупованих українських територіях в умовах, коли проти України здійснюються широкомасштабні інформаційні війни, спрямовані на дискредитацію, дезорганізацію, підриєв іміджу, інформаційну дестабілізацію нашої держави і суспільства загалом.

Застосовуючи методологію функціонального аналізу, визначаючи соціальне призначення Української держави в інформаційній сфері, виходячи із конституційно-правових установлень (створення правових, організаційних, науково-технічних, економічних, фінансових та інших умов для реалізації інформаційних прав людини і громадянина, інформаційних потреб суспільства; формування системи національних інформаційних ресурсів; забезпечення національної інформаційної безпеки і в перспективі побудова інформаційного суспільства), коректно говорити, що інформаційний напрям, вид діяльності держави давно став стійким і постійним, реальним і значущим якого у перспективі тільки посилюватиметься. Здійснення зумовлених сучасними викликами завдань конструюють параметри діяльності держави та генерують процес розвитку її інформаційної функції.

Очевидно, що через призму виконання відповідної функції можна оцінювати різні моделі, форми взаємодії, взаємозв'язку інститутів держави і громадянського суспільства, у тому числі й комунікативні. У цьому аспекті як теоретично, так і практично актуальності набувають дослідження стану, перспектив розвитку та розробки ефективних механізмів відповідних процесів.

Вирішення існуючих завдань багато в чому визначається якістю діяльності засобів масової інформації (надалі – ЗМІ, мас-медіа). Події останніх років в Україні засвідчили, що багато в чому завдяки діяльності ЗМІ, на тлі нових викликів та загроз відбувається зростання професійної журналістики, усвідомлення її відповідальності перед суспільством, стали набувати реального змісту такі позитивні чинники громадянського суспільства, як громадська політична активність, забезпечення реалізації принципу свободи слова, переконань, права на інформацію, подолання прихованої цензури тощо. У контексті потужних можливостей їхня, насамперед, впливовість зумовлена, зокрема, масштабами охоплення аудиторії, високо технічною швидкістю поширення інформації тощо. Ефективно працююча система мас-медіа дає змогу, наприклад, швидко виховувати нову еліту³, чого потребує українське суспільство.

Відтак з погляду підвищення ефективності демократичних механізмів національного розвитку, взаємовідносин органів публічної влади з громадянським суспільством як зрілою самоорганізацією громадян можна наголосити на значущості та практичній доцільності теоретико-прикладних досліджень функціонування цього важливого інституту громадянського суспільства (таким в Україні нормативно визнані недержавні ЗМІ⁴), особливостей науково-методологічних аспектів конституційно-правового регулювання відповідних відносин, перспектив та шляхів його удосконалення особливо в умовах здійснюваного сьогодні практичного процесу реформування державних та комунальних друкованих ЗМІ.

Науково-теоретичним підґрунтям праць є розробки чималого кола фахівців у галузі політології, соціології, загальної теорії держави і права, конституційного права, інформаційного та інших галузей права, зокрема вітчизняних авторів, таких як: А. Береза, І. Бойчук, В. Брижко, Ю. Бурило, О. Зернецька, Л. Герасіна, В. Горбатенко, В. Горбулін, О. Дубас, В. Іванов, О. Каплій, А. Колодій, Г. Красноступ, І. Людвик, А. Марущак, А. Матвієнко, Ю. Опалько, Г. Поцепцов, Т. Приступенко, І. Рибак, Р. Свистович, О. Скрипнюк, А. Сіленко, Т. Слінько, С. Чукут та ін.

Метою статті є висвітлення ролі та значення вітчизняних ЗМІ як інституту громадянського суспільства у взаємовідносинах з органами публічної влади, нагальних проблем їх функціонування на сучасному етапі державотворення і розбудови всіх структур громадянського суспільства, чинників його удосконалення.

Актуальність визначається не тільки вищезгаданими чинниками, а й об'єктивними постійними динамічними процесами, що відбуваються в інформаційній сфері українського суспільства, діяльності держави, у тому числі в медіа просторі.

З'ясовуючи характер впливу ЗМІ на окреслені процеси, зауважимо, спираючись на сучасні концептуальні уявлення про ЗМІ⁵, нормативно-правові

визначення, та узагальнюючи легальні їх істотні ознаки, що під засобами масової інформації розуміються суб'єкти інформаційної діяльності, зареєстровані у встановленому законом порядку як юридичні особи, основною метою діяльності яких є доведення масової інформації (друкованої та аудіовізуальної), інформаційної продукції до необмеженого кола осіб за допомогою установлених законодавством організаційно-правових форм, технічних засобів мовлення.

Тобто, в даному випадку поняття «ЗМІ» не використовується у широкому розумінні для позначення засобів, призначених для публічного поширення друкованої або аудіовізуальної інформації: преси (друковані ЗМІ), радіо, телебачення, Інтернету тощо. У час глобальних тенденцій високого рівня розвитку телекомунікації значно розширюється поняття електронних ЗМІ, що об'єднує широкий спектр традиційних, звукових засобів поширення інформації, технологій з поширення телерадіосигналу, системами масової комунікації (Інтернет).

Слід також зважати на об'єктивну неможливість осмислення досліджуваного феномену одним цілком правильним способом. З одного боку, сутнісні юридичні характеристики масової інформації як предмета інформаційної діяльності ЗМІ, проявляються в єдності змісту певних відомостей з організаційними формами їх розповсюдження. Наприклад, за законом, друковані ЗМІ це – періодичні і такі, що продовжуються, видання, які виходять під постійною назвою, з періодичністю один і більше номерів (випусків) протягом року на підставі свідоцтва про державну реєстрацію, додатки до них у вигляді видань газетного та журнального типу (ст. 1 Закон України «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні»). Фактично сутністю друкованих ЗМІ законодавець вбачає те, що називають «носіями інформації». За законом, підготовку та випуск у світ друкованих ЗМІ за дорученням засновника (співзасновників) здійснює редакція або інша установа, що виконує її функції, яка і набуває статусу юридичної особи з дня державної реєстрації.

З іншого боку, із засобами виробництва, поширення відповідної інформації спеціальною організацією, юридичною особою – суб'єктом інформаційної діяльності. Достатньо згадати законодавчі трактування аудіовізуального (електронного) ЗМІ як організації (телерадіоорганізації) з визначеними завданнями (ст. 1 Закону України «Про телебачення і радіомовлення») та інформаційних агентств як юридичних осіб (ст. 1 Закону України «Про інформаційні агентства»).

Втім, доцільність визначення сутності згаданого поняття зумовлена багатьма чинниками: потреба пізнання, осмислення даної категорії; відсутність досконалого понятійно-категоріального апарату чинного законодавства, наслідком чого унеможливується уніфіковане розуміння відповідного поняття; наявність різноманітних наукових інтерпретацій феномену ЗМІ.

У цьому контексті та з урахуванням євроінтеграційних прагнень України слід згадати, що в рамках європейського міжнародного права формується принципово новий підхід до розуміння ЗМІ в сучасних умовах саме як усіх тих суб'єктів, що виробляють та поширюють інформаційну продукцію (контент), і

способи застосування, які спрямовані на сприяння інтерактиву масових комунікацій (зокрема, у соціальних мережах)⁶.

Продовжуючи раніше означений підхід щодо ролі і значення якісної діяльності ЗМІ, слід підкреслити, що це не тільки важливий інститут формування сучасного громадянського суспільства, його організаційно упорядкований елемент, який впливає на всі сфери: політику, економіку, культуру тощо. Це також одна з гарантій становлення і належного функціонування суверенної демократичної, правової, соціальної держави. З часу глобалізаційних процесів інформаційного суспільства з впливового на громадську думку засобу мас-медіа перетворюються на інструмент цілеспрямованого її формування. Тенденція зростання їх ролі в політичних та інших соціальних процесах стає дедалі відчутнішою і належить до основних ознак визначальності демократичності суспільного устрою будь-якої держави.

Доречно сказати, що ЗМІ виконують роль важливого інструмента взаємодії різних гілок влади, органів публічної влади, регулювання їх відносин із населенням, сприяють прозорості та відкритості діяльності всіх суб'єктів владних повноважень. Лише зазначимо, що право висвітлення і коментування всіх аспектів діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування, подій державного життя цим суб'єктам в Україні гарантується Конституцією, іншими законами. Так, встановлено обов'язок названих органів надавати ЗМІ повну інформацію про свою діяльність через відповідні інформаційні служби, забезпечувати журналістам вільний доступ до неї, крім випадків, передбачених Законом України «Про державну таємницю», не чинити на них будь-якого тиску і не втручатися в їх виробничий процес. ЗМІ також надано право проводити власне дослідження і аналіз діяльності вищезначених органів, їх посадових осіб, давати їй оцінку, коментувати (ст. 2 Закону України «Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації»).

Утім, фахівці обґрунтовують висновок, що, незважаючи на демократичні зрушення у медіа просторі, все ще існує підґрунтя виникнення проблем у взаємовідносинах органів публічної влади та ЗМІ. Відсутність ефективного відпрацьованого механізму взаємодії названих суб'єктів, форм і методів висвітлення роботи органів публічної влади створює інформаційний вакуум, який породжує не тільки помилкові стереотипи щодо їх функціонування, а й підтримує високий рівень громадської недовіри до влади.

Свого часу був обґрунтований «український феномен» ролі та значення ЗМІ у розбудові вітчизняного громадянського суспільства, який полягає в тому, що теоретично вони є елементом та інструментом громадянського суспільства, а практично – більшість із них обслуговують інтереси власників, що нерідко представляють владні команди на різних рівнях. При цьому інформаційне наповнення теле-, радіоефіру залежить від двох основних взаємопов'язаних складових – економічної (реклама) і політичної (залежність редакційної політики від позиції власників)⁷.

Назване не втратило актуальності й в сучасній вітчизняній практиці. У демократичному суспільстві, заснованому на принципі політичного плюра-

лізму, за висловом, ЗМІ мають бути розосереджені, розділені між державною владою і недержавною, між державою і суспільством, між різними політичними силами: інше може призвести до диктатури ЗМІ, а точніше до диктатури тих, хто за ними стоїть⁸.

В умовах, коли, як ніколи раніше, актуальною проблемою в практичному і теоретичному сенсі для України є налагодження реального, а не декларативного громадського контролю за діяльністю держави⁹, засади якого закладені на конституційному рівні (ст. 38 Основного Закону), ЗМІ має виконувати роль активного посередника між громадянським суспільством та органами публічної влади.

Суттєвим кроком, спрямованим на забезпечення можливості ЗМІ зайняти належне місце в системі взаємовідносин публічної влади та інститутів громадянського суспільства, можна назвати утворення Ради з питань захисту професійної діяльності журналістів та свободи слова як консультативно-дорадчого органу при Президентові України¹⁰. Орган утворений з метою забезпечення дотримання конституційного права на свободу слова, налагодження ефективного механізму взаємодії державних органів та засобів масової інформації, інших інститутів громадянського суспільства з цих питань, зокрема щодо запобігання перешкодженню законній професійній діяльності журналістів. Основними його завданнями визначено: моніторинг стану забезпечення захисту професійної діяльності журналістів та свободи слова в Україні; аналіз законодавства з питань захисту професійної діяльності журналістів та свободи слова і підготовка пропозицій щодо його вдосконалення та приведення у відповідність із європейськими демократичними стандартами, напрацювання узгоджених пропозицій щодо першочергових заходів з цих питань; сприяння налагодженню ефективного механізму взаємодії державних органів та інститутів громадянського суспільства, зокрема засобів масової інформації, з питань захисту професійної діяльності журналістів та свободи слова.

Втім, за даними аналітиків, в умовах, коли проти України здійснюються широкомасштабні «інформаційні війни», спрямовані на дискредитацію, дезорганізацію, підрив іміджу, інформаційну дестабілізацію нашої держави, всього українського суспільства, практика діяльності окремих вітчизняних ЗМІ висвітлює проблему наявної можливості завдання шкоди національній безпеці, зокрема, поширенням неперевіреної, неповної, заангажованої інформації тощо з метою маніпулювання громадською думкою.

Наприклад, актуальною проблемою залишається невідповідність вітчизняного інформаційного продукту світовим критеріям і стандартам: українські ЗМІ та комунікації (ЗМК) часто нехтують такими стандартами, як дотримання балансу думок і точок зору, відокремлення фактів від коментарів, повнота представлення фактів і інформації та іншими. Наслідком цього зокрема, є негативний інформаційно-психологічний вплив на українську аудиторію, порушення інформаційних прав тощо¹¹.

Підкреслюється також унікальна «технологія» сучасних ЗМІ – конструювання реальності через контроль над порядком висвітлюваних подій: коли «створюється» подія, яка ніколи не існувала; повторюваність будь-якого пові-

домлення достатньою кількістю разів веде до можливого сприймання пересічним громадянином його як істини тощо¹². Ці та інші обставини дають підставу вважати мас-медіа найважливішим чинником забезпечення інформаційної безпеки. Функціонування та розвиток окресленої, безперечно, важливої галузі суспільної діяльності не може проходити абсолютно стихійно та безконтрольно і тому потребує певного владно-організуючого впливу з боку держави.

В Україні існує доволі розвинуте законодавство про ЗМІ, де первинною ланкою його системи виступають норми Конституції України, яка задекларувала принципи забезпечення дотримання демократичних стандартів, ґрунтуючись на світовому досвіді та міжнародних актах. Однак, незважаючи на різноманіття правових актів, про певні зрушення у напрямі вдосконалення, зокрема щодо впровадження довго очікуваного суспільного телебачення і радіомовлення, процеси роздержавлення ЗМІ, сьогодні свідчить про відсутність вітчизняного систематизованого законодавства та ефективного нормативно-правового підґрунтя комунікаційних відносин у сфері ЗМІ¹³.

У сучасних умовах так званої гібридної війни особливо гострою є потреба наповнення національного інформаційного простору адекватною інформацією, спрямованою на формування та зміцнення національної свідомості з метою консолідації суспільства та вироблення «імунітету до ворожих інформаційних впливів, запобігання внутрішнім конфліктам на ґрунті інформаційного протистояння»¹⁴. Першочерговими завданнями є створення правових засад щодо регулювання змісту інформаційної продукції, оскільки через таку, створену на власний розсуд, ЗМІ в деяких випадках вдаються не тільки до маніпулювання інформацією, а й поширення контенту, забороненого законодавством. Правовий механізм застосування юридичної відповідальності за поширення такої інформаційної продукції майже відсутній. Крім того, наведене свідчить про доцільність розроблення та запровадження механізму контролю громадських інститутів за змістовним наповненням теле-, радіо- й друкованої продукції з метою унеможливлення специфічної трансформації вітчизняних ЗМІ.

У контексті проблеми актуалізується також доцільність розробки та встановлення нормативно-правових вимог щодо функціонування мас-медіа відповідно до міжнародно-правових стандартів, якими є: поширення достовірної інформації, дотримання балансу думок і точок зору, відокремлення фактів від коментарів тощо.

Існують певні сподівання на покращення ситуації, усунення низки негативних тенденцій у досліджуваній сфері відносин із запровадженням суспільного телерадіомовлення. Багатолітня практика створення такої структури, основна мета якої – забезпечення незалежності ЗМІ як від втручання державної влади, так і будь-якого олігархічного впливу, існує у багатьох демократичних країнах світу. Є також узагальнений досвід законодавчого регулювання, у тому числі на рівні міжнародно-правових принципів, рекомендацій.

Слід сказати, що перша спроба запровадити суспільне мовлення в Україні була здійснена у 1997 р., однак не мала успіху. Парламентська Асамблея Ради Європи ще у 2001 р. закликала органи влади в Україні, зокрема, сприяти гро-

мадському мовленню серед інших заходів для поліпшення загальної ситуації, в якій функціонують ЗМІ, та подальшої перспективи випрацювання засад для сталої й незворотної їх демократизації. У квітні 2005 р. Верховна Рада України провела парламентські слухання на тему «Перспективи створення громадського телерадіомовлення в Україні».

На сучасному етапі процес створення суспільного мовлення розпочався у квітні 2014 р. з прийняттям Закону України «Про Суспільне телебачення і радіомовлення України» від 17 квітня 2014 р., однак через низку адміністративно-господарських та регуляторних проблем процес затягнувся.

Сьогодні можна вже стверджувати, що 19 січня 2017 р. Міністерством юстиції зареєстроване акціонерне товариство «Національна суспільна телерадіокомпанія України»¹⁵ (або НСТУ), правові засади діяльності якої визначає названий акт як форми функціонування Суспільного телебачення і радіомовлення України. Метою створення Суспільного телебачення і радіомовлення визначено задоволення потреб суспільства, залучення громадян до обговорення та вирішення найважливіших соціально-політичних питань, забезпечення національного діалогу, сприяння формуванню громадянського суспільства (ст. 1 акта). Основними завданнями НСТУ стануть, зокрема, об'єктивне, повне, своєчасне і неупереджене інформування про суспільно значущі події в Україні та за кордоном; забезпечення збалансованого і прозорого доступу суб'єктів суспільно-політичного життя до програм (передач) дискусійного формату, зокрема у вигляді дебатів; сприяння консолідації українського суспільства; розвиток і зміцнення статусу української мови та культури, сприяння розвитку мов і культур національних меншин; сприяння якнайповнішому задоволенню інформаційних, культурних та освітніх потреб населення України тощо (ст. 4 Закону).

У підсумку слід підкреслити, що успішність на перспективу взаємовідносин, взаємодії органів публічної влади та структур громадянського суспільства чи можливість ЗМІ зайняти належне місце у цих процесах багато в чому залежатиме від їх якісної діяльності, здатності налагодити ефективний діалог між ними, забезпечити їх демократичний розвиток.

1. Макаренко Л. П. Значення комунікації в процесі демократичних перетворень політичної системи // *Держава і право* : зб. наук. праць. Юрид. і політ. науки. Вип. 63. Київ, 2014. С. 358; **2.** Цит. за: *Матвієнко А.* Комунітарна демократія в Україні: науково-критичний дискурс // *Юридична Україна*. – 2015. – № 9. С. 66; **3.** *Почепцов Г., Чукут С.* Інформаційна політика : навч. посібник (ч. 1). Київ : Вид-во УАДУ, 2002 С. 3; **4.** п. 2 Порядку сприяння проведенню громадської експертизи діяльності органів виконавчої влади, затверд. пост. Кабінету Міністрів України від 5.11.2008 р. № 976; **5.** Див., напр.: *Калій О. В.* Конституційно-правові засади організації та діяльності засобів масової інформації в Україні : автореф. дис... канд. юрид. наук : 12.00.02. Одеса, 2014. С. 14; *Політологічний енциклопедичний словник* / за ред. Ю. С. Шешученка, В. Д. Бабкіна. Київ, 1997. С. 134-135; **6.** *Рекомендації Комітету Міністрів державам-членам про нове поняття ЗМІ* від 21.09.2011 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://cyberpeace.org.ua/files/ji_e_14.pdf **7.** *Калінічева Г.* Європейський цивілізаційний вимір розбудови громадянського суспільства в Україні // *Віче*. – 2010. – № 22. С. 3; **8.** *Хибність уявлень про засоби масової інформації як про «четверту» владу* [Електронний ресурс]. – Режим

доступу : <http://stud.com.ua/31105/pravo/> **9.** *Палій Г. О.* Перспективи становлення системи громадського контролю // Стратегічні пріоритети. Київ, 2014. – № 3. С. 121-126; **10.** *Про Раду* з питань захисту професійної діяльності журналістів та свободи слова: Указ Президента України: від 23.02.2016 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/ru/61/2016> **11.** *Конах В. К.* Змістовне наповнення українського медіа-простору: основні напрями розв'язання проблем // Стратегічні пріоритети. Київ, 2014. – № 4. С. 125; **12.** *Торяник В. М.* Інформаційна безпека як складова національної безпеки держави. Роль ЗМІ в забезпеченні інформаційного суверенітету держави // Право і суспільство. – 2016. – № 2. С. 155; **13.** Докладніше див.: *Костецька Т. А.* Конституційне законодавство як основа функціонування засобів масової інформації в Україні (методологічні аспекти) : монографія // Теоретичні проблеми розвитку конституційного законодавства України / за заг. ред. Ю. С. Шемшученка, О. І. Ющика. Київ, 2014. С. 296-314; **14.** *Бойчук І. В.* Засоби масової інформації як інститут громадянського суспільства в Україні (на прикладі західних областей) : автореф. дис. ... канд. політ. наук. Київ, 2014. С. 13; **15.** [Електронний ресурс]. – Режим доступу : sensor.net.ua/news/424451/otot_uspo...

Kostetska T. The actual questions of relationships between public authorities and civil society institutions: communicative aspects

This publication examines the communicative aspects of formation and application of quality mechanisms of interconnection between government and society in the area of meeting the challenges and problems they face.

Identify the most important areas. These are the adoption of balanced management decisions, introduction of control of civil society in order to increase responsibility of public authorities for their results.

It is indicated that sufficient constitutional and legal regulation of the balance of interests of civil society and public authorities – is a necessary condition for their equal interaction and functioning in the context of the establishment and further development of democratic processes in our country.

It is about the fundamental changes in the nature of communication links between public authorities and institutions of civil society. It is noted that ensuring sustainable democratic development in the country and the Ukrainian society depends on degree of its development.

It is singles out the role and tasks of the state to promote the implementation of the processes. It has been suggested that the parameters of the state, generation and institutionalization of its information function caused by modern real and potential threats encroachment on state sovereignty and territorial integrity.

A special role and significance in the relevant processes was given to mass-media that is the instrument of purposeful formation of public opinion in the respective relations, important institution of civil society and intermediary between public authorities and civil society.

It is emphasized that the research of the media's status and their role in the formation of a democratic information society, constitutional state, scientific and methodological aspects of constitutional and legal regulation of their operation, etc., despite some interest in these issues both foreign and domestic researchers, does not lose its expediency. Given the lack of a unified understanding in special literature and in current legislation the concept of media, its author's definition is given.

The major aspects of Ukrainian media are analyzed through the prism of modern threatening challenges existence, related with holding of "information warfare" by the neighboring state aimed at destabilizing the entire Ukrainian society.

In the article are distinguished some progress in improving and negative trends of activity of domestic media at the present stage.

In particular, the actual problem is determined discrepancy domestic information products to the world criteria and standards; there is a background of the emergence of problem relationships of public authorities and the media.

The real prospects of implementation in Ukraine of public television, the legal basis of its creation are considering, and some factors of its future operation are identifying.

The attention is paid to finding out issues of current legislation; there are ways to overcome some of them. The author substantiates conclusion that, despite the diversity of legal acts in the media sphere, today is absent systematic domestic legislation and effective normative and legal base of streamlining communication relations.

Keywords: *civil society, the state, interaction, communication, the mass media.*

УДК 342.086

Н. М. БАТАНОВА,
кандидат юридичних наук

КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ У СВІТЛІ МІЖНАРОДНОГО ДОСВІДУ

У статті досліджуються актуальні проблеми конституційно-правової відповідальності політичних партій у світлі міжнародного досвіду. Аналізуються конституційні підстави щодо заборони діяльності політичних партій в зарубіжних країнах. Досліджуються міжнародні стандарти діяльності політичних партій. Вивчається практика заборони політичних партій у зарубіжних країнах. З урахуванням міжнародного досвіду, робиться висновок, що питання конституційно-правової відповідальності політичних партій і громадських організацій є не тільки актуальним напрямом конституційно-правових досліджень, а й дуже важливою проблемою сучасної конституційної практики.

Ключові слова: *конституційно-правова відповідальність, конституційний делікт, політична партія, заборона політичної партії.*

Батанова Н. Н. Конституционно-правовая ответственность политических партий в свете международного опыта

В статье исследуются актуальные проблемы конституционно-правовой ответственности политических партий в свете международного опыта. Анализируются конституционные основания относительно запрета деятельности политических партий в зарубежных странах. Исследуются международные стандарты деятельности политических партий. Изучается практика запрета политических партий в зарубежных странах. С учетом зарубежного опыта, делаются выводы о том, что вопрос конституционно-правовой ответственности политических партий и общественных организаций является не только актуальным направлением конституционно-правовых исследований, но и очень важной проблемой современной конституционной практики.

Ключевые слова: *конституционно-правовая ответственность, конституционный деликт, политическая партия, запрет политической партии.*

Batanova Nataliya. Constitutional and legal responsibility of political parties in the light of international experience

In the article the actual problems of constitutional and legal responsibility of political parties in the light of international experience are researched. The constitutional grounds are